

ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ

Петрик Олександр Іванович,
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Інституту банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: painbu@gmail.com

Магдалюк Олексій Віталійович,
аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Інституту банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: mahdaluk@ukr.net

Анотація. Актуалізовано виключне значення іноземного інвестування в розвитку країн. Представлено статистичні дані щодо сумарних обсягів прямих іноземних інвестицій в економіці України протягом 2010—2017 рр. Ідентифіковано причини низького темпу приросту прямих іноземних інвестицій в українську економіку за останні роки. Узагальнено позиціонування України у світових міжнародних рейтингах. Продіагностовано географічну структуру прямих іноземних інвестицій. Акцентовано увагу на проблематиці надходження інвестицій з офшорних зон. Визначено чинники, що визначають низький рівень інвестиційної привабливості України, які диференційовано за двома блоками: перший з яких визначається характеристиками держави як системного об'єкта інвестування, другий – несприятливим інвестиційним кліматом. Акцентовано увагу на низькому стимулювальному впливі прямих іноземних інвестицій на становлення виробництв вищих п'ятого і шостого технологічних укладів. Обґрунтовано пріоритетні напрями активізації іноземного інвестування: створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, забезпечення відповідності розподілу прямих іноземних інвестицій стратегічним завданням економічного розвитку держави. Відзначено об'єктивну необхідність реального, а не декларативного поліпшення інвестиційного клімату, зменшення бюрократичних процедур, спрощення регуляторно-реєстраційних вимог і вжиття радикальних заходів щодо дієвого захисту інвестицій, розроблення і імплементацію раціональної інвестиційної концепції, яка забезпечить підвищення інвестиційної активності за наявності певних економічних передумов.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість.

Формул: 0; рис.: 6; табл.: 0; бібл.: 8.

FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE: CURRENT STATUS AND ACTIVATION DIRECTIONS

Petryk Oleksandr,
Doctor of Economics,
Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Institute of Banking Technology and Business
of SHEI «Banking University»
e-mail: painbu@gmail.com

Magdaliuk Oleksii,
Ph. D. student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Institute of Banking Technology and Business
of SHEI «Banking University»
e-mail: mahdaluk@ukr.net

Abstract. The importance of foreign investment in the development of countries in the aspect of leveling the deficit of domestic financial resources and the restructuring of their national economies has been updated. The statistics on the total volume of direct foreign investments in the Ukrainian economy during 2010—2017 are presented. The reasons for the slow growth of direct foreign investments into the Ukrainian economy in recent years have been identified. The positioning of Ukraine in world international ratings, in particular, the index of economic freedom, innovative technologies, ease of doing business, competitiveness, perception of corruption, global competitiveness index, is summarized. The geographic structure of foreign direct investment is diagnosed. The emphasis is on the problem of investment from offshore areas.

The factors determining the low level of investment attractiveness of Ukraine are determined, which are differentiated by two blocks: the first of which is determined by the characteristics of the state as a system investment

object, and the second — by unfavorable investment climate. It is noted that the inappropriate distribution of direct foreign investments between industries that threatens to deepen the imbalances of commodity and financial markets and the conservation of inefficient production structures is strongly influenced by the low level of investment attractiveness of Ukraine. Attention is drawn to the low stimulating effect of foreign direct investment on the formation of production of higher 5th and 6th technological processes.

The priority directions of activation of foreign investment are highlighted: creation of favorable investment climate in the country, ensuring compliance of distribution of direct foreign investments with the strategic tasks of economic development of the state, which will increase the level of attractiveness of Ukraine as a systemic object of foreign investment. The objective necessity of real rather than declarative improvement of the investment climate, reduction of bureaucratic procedures, simplification of regulatory requirements and the adoption of radical measures for effective protection of investments are noted, the development and implementation of a rational investment concept that will provide an increase in investment activity in the presence of certain economic conditions .

Keywords: foreign direct investment, investment climate, investment attractiveness.

Formulas: 0; fig.: 6; tabl.: 0; bibl.: 8.

ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ АКТИВИЗАЦИИ

Петрик Александр Иванович,

доктор экономических наук,

профессор кафедры финансов, банковского дела и страхования

Института банковских технологий и бизнеса

ГВУЗ «Университет банковского дела»

e-mail: painbu@gmail.com

Магдалук Алексей Витальевич,

аспирант кафедры финансов, банковского дела и страхования

Института банковских технологий и бизнеса

ГВУЗ «Университет банковского дела»

e-mail: mahdaluk@ukr.net

Аннотация. Актуализирована ключевая роль иностранного инвестирования в развитии стран. Представлены статистические данные о суммарных объемах прямых иностранных инвестиций в экономике Украины в течение 2010—2017 гг. Идентифицированы причины низкого темпа прироста прямых иностранных инвестиций в украинскую экономику за последние годы. Систематизировано позиционирование Украины в мировых международных рейтингах. Продиагностирована географическая структура прямых иностранных инвестиций. Акцентируется внимание на проблематике поступления инвестиций из оффшорных зон. Определены факторы, определяющие низкий уровень инвестиционной привлекательности Украины, которые дифференцированы по двум блокам: первый определяется характеристиками государства как системного объекта инвестирования, второй — неблагоприятным инвестиционным климатом. Акцентируется внимание на низком уровне стимулирующего воздействия прямых иностранных инвестиций на становление производств высших пятого и шестого технологических укладов. Обоснованы приоритетные направления активизации иностранного инвестирования: создание благоприятного инвестиционного климата в стране, обеспечение соответствия распределения прямых иностранных инвестиций стратегическим задачам экономического развития государства. Аргументирована объективная необходимость реального, а не декларативного улучшения инвестиционного климата, уменьшения бюрократических процедур, упрощение регуляторно-регистрационных требований и принятия радикальных мер по действенной защите инвестиций, разработки и имплементации рациональной инвестиционной концепции, которая обеспечит повышение инвестиционной активности при наличии определенных экономических предпосылок.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность.

Формул: 0; рис.: 6; табл.: 0; библи.: 8.

Вступ. Априорним на сьогодні є твердження про важливе значення іноземного інвестування в розвитку країн, особливо тих, які розвиваються, що дозволяє не лише нівелювати дефіцит внутрішніх фінансових ресурсів, а й сприяє структурній перебудові їхніх національних економік та інтеграції у світовий економічний простір. Іноземне інвестування традиційно здійснюється як у формі портфельних інвестицій, так і у

формі прямих. Однак портфельні інвестори прагнуть вкладати кошти у високорентабельні підприємства або у високоліквідні цінні папери, зокрема в державні боргові інструменти. У такому контексті збільшення обсягів фінансування не забезпечує суттєвих інноваційних і технологічних змін. Натомість прямі інвестори фінансують компанії, які потребують модернізації і реконструкції, що забезпечує інноваційний розвиток

національних економік. Це актуалізує проблематику дослідження пріоритетних напрямів активізації прямого іноземного інвестування в економіку України.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Проблематика іноземного інвестування, пошуку оптимальних механізмів узгодження інтересів інвесторів і реципієнтів, створення сприятливого інвестиційного клімату в державі традиційно перебуває у фокусі досліджень провідних учених, представників владних структур і практиків багатьох країн світу. Вагомий внесок у становлення і розвиток засад іноземного зробили такі вітчизняні вчені: О. Білорус, О. Гаврилюк, В. Гець, Б. Губський, М. Дудченко, А. Кредісов, І. Лукінов, Д. Лук'яненко, О. Мозговий, О. Мертенс, В. Новицький, Є. Панченко, Ю. Пахомов, А. Пересада, А. Поручник, О. Рогащ, А. Румянцев, В. Федосов, В. Чужиков, О. Шнирков та ін.

Попри велику кількість змістовних і новаторських праць вітчизняних і зарубіжних учених з досліджу-

ваної проблематики, перманентної уваги заслуговує дослідження кількісно-якісних змін стану іноземного інвестування в Україні задля обґрунтування пріоритетних напрямів його активізації.

Результати дослідження. Статистичні дані щодо сумарних обсягів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіці України (рис. 1) дозволяють констатувати, що на їхню динаміку суттєво вплинули військовий конфлікт на Донбасі, фінансова і банківська криза 2014—2015 років та повільність здійснення структурних реформ у наступні роки. Так, навіть 2017 року, який відзначений П. Порошенком на економічному форумі в Давосі (січень 2018 р.) як рік зростання інвестицій в Україну, сумарний обсяг інвестицій (47 593 млн дол. США) не перевищив докризові показники (53 704 млн дол. США у 2013 р.), а темпи приросту надходжень ПІІ (рис. 2) у 2017 р. становили $-57,5\%$ (1 871,2 млн дол. США у 2017 р. проти 4 405,8 млн дол. США у 2016 р.).

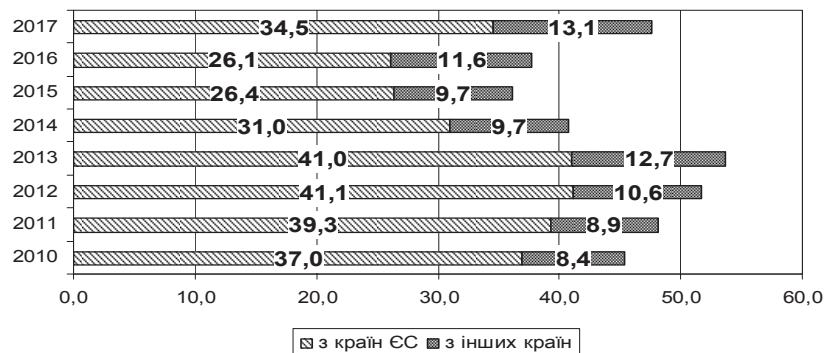

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіці України у 2010—2017 рр., млрд дол. США

Примітка. Сформовано за даними Держстату України.

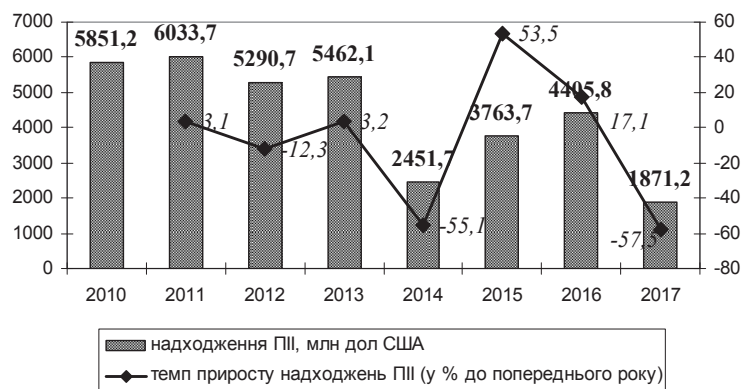

Рис. 2. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну у 2010—2017 рр.

Джерело. Сформовано за даними Держстату України.

Доцільно зазначити, що військовий конфлікт на Донбасі лише поглибив широкий спектр традиційно наявних проблем залучення ПІІ в Україну. Невисокі темпи приросту ПІІ в українську економіку за останні роки пояснюються такими причинами: значний вплив капіталу нерезидентів з української економіки, який спровокував дефіцит коштів на внутрішньому фінансовому ринку, що значно обмежило пропозицію інвестиційних об'єктів для продажу потенційним інвесторам; нестабільність макроекономічної ситуації в цілому, яка проявилася у швидкому зростанні спо-

живчих цін, формуванні негативного сальдо платіжного балансу, значній і непередбачуваній зміні валютного курсу національної валюти, корупції на всіх рівнях державної структури, брак податкових механізмів стимулювання інвестицій.

Попри значні позитивні зрушення, що відобразилися на підвищенні на позицій України в рейтингу інвестиційної привабливості (BDO International Business Compass) [1], де Україна піднялася 2018 року на три пункти у списку, все одно на сьогодні вона займає аутсайдерські позиції — тільки 131-ше місце. Такі

результати позиціонування України визначені світовими фінансовими організаціями на основі частки валового національного боргу від ВВП, середнього надходженням ПІІ на душу населення, високого рівня інфляції, низького рівня інвестиційної свободи та

значних обмежень руху капіталу. Незадовільними є позиції України в інших світових рейтингах, які дозволяють констатувати низький рівень інвестиційної привабливості держави і потенціал нарощення ПІІ (рис. 3).

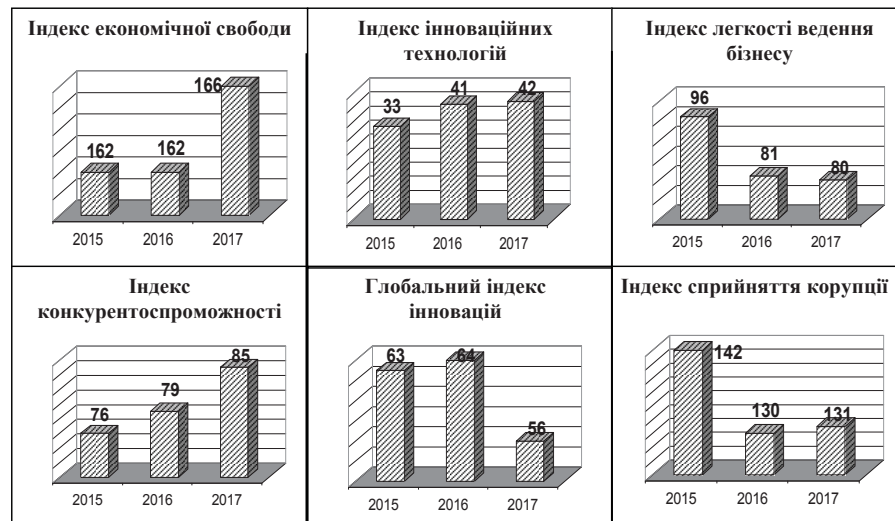

Рис. 3. Позиції України у світових економічних рейтингах, що визначають потенціал активізації іноземного інвестування

Примітка. Сформовано за офіційними даними провідних світових інституцій.

Традиційно найбільшими країнами-інвесторами в Україну є Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Велика Британія і Російська Федерація (рис. 4).

Варто зазначити, що протягом останніх років (2015—2017 рр.) Україна втратила значний обсяг інвестицій із Німеччини, Польщі, Франції. Найбільший обсяг інвестицій 2017 року Україна отримала від Кіпру (27 %, або 506 млн дол.). Цей рейтинг продовжує Росія (395,9 млн дол.), Нідерланди (262,5 млн дол.), Велика Британія (211,7 млн дол.) і Німеччина (119,3 млн дол.).

Більшість ПІІ надходять в Україну з «офшорних» зон. За словами заступника директора ІСЕД С. Ковалівської, частка коштів з офшорів у прямих іноземних інвестиціях підтверджує, що іноземці ще досі не готові вкладати кошти в Україну [2]. Національний банк України 2018 року оприлюднив дані щодо обсягу

ПІІ, здійснені за рахунок вітчизняного походження у 2010—2017 рр., так звані round tripping — інвестиції на основі попередньо виведених резидентами за кордон коштів, які потім повертаються у країну [3]. За результатами аналізу встановлено, що обсяги ПІІ, в яких кінцевим інвестором контролю виступає резидент, у 2010—2017 рр. оцінено на рівні 7,9 млрд дол., що становить 22 % від їхнього загального припливу за той період, зокрема, 2017 року такі інвестиції забезпечили 10,4 % усіх ПІІ в Україну.

Загалом, чинники, що визначають низький рівень інвестиційної привабливості України, доцільно диференціювати за двома блоками, перший з яких визначається характеристиками держави як системного об'єкта інвестування, другий – несприятливим інвестиційним кліматом (рис. 5).

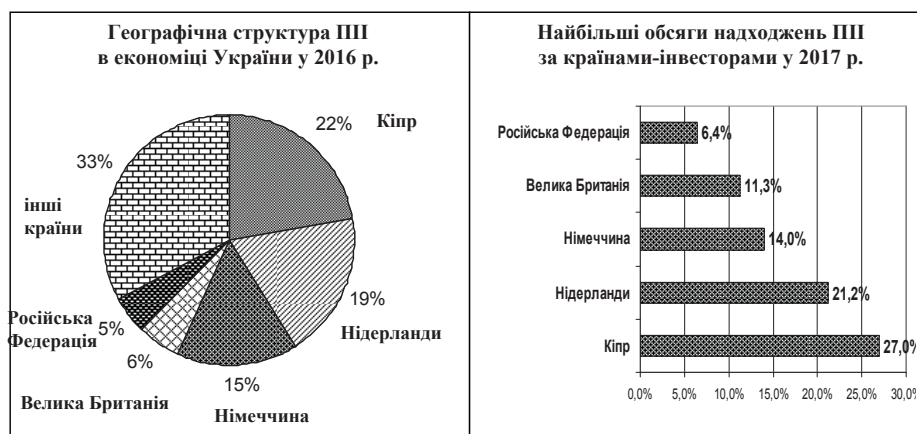

Рис. 4. Структура прямих іноземних інвестицій в економіці України за країнами світу

Примітка. Сформовано за даними Держстату України.

ЧИННИКИ НИЗЬКОГО РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ У СВІТОГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОСТОРІ

ХАРАКТЕРИСТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК СИСТЕМОГО ОБ'ЄКТА ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ:

- нераціональний розподіл інвестицій щодо інноваційної спрямованості;
- низький потенціал зростання економіки;
- диспропорційність структури промисловості;
- низька місткість внутрішнього ринку за паритетом купівельної спроможності;
- низькотехнологічна спеціалізація експорту;
- неефективний державний сектор;
- низький рівень конкурентоспроможності українських підприємств на світовій арені;
- нерозвиненість фінансових і товарних ринків

ХАРАКТЕРИСТИКИ ВІТЧИЗНЯНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ:

- високий рівень корупції;
- повільне впровадження реформ;
- політична та економічна нестабільність;
- бюрократизація дозвільних процедур підприємницької діяльності;
- недосконале податкове законодавство;
- нестабільність і непрозорість правового та регуляторного середовища;
- недосконалість системи захисту іноземних інвестицій;
- традиційно низький інвестиційний імідж України
- висока і нестабільна інфляція

Рис. 5. Параметри чинників, що зумовлюють низький рівень інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів

Примітка. Розроблено за результатами дослідження.

Стосовно першого блоку проблем доцільно зазначити, що українська економіка на сьогодні характеризується нераціональною структурою промисловості з переважанням матеріало- та енергомістких виробництв третього і четвертого технологічних укладів; низькою місткістю внутрішнього ринку за паритетом купівельної спроможності порівняно з країнами Європи; низькотехнологічною спеціалізацією експорту, залежного від цінової кон'юнктури світових товарних ринків. Як зазначає Р. Дупай, у координатах постіндустріальної економіки знань Україні притаманні міжгалузеві диспропорції, диспропорції у структурі зайнятості, підготовки кадрів, якості людського та організаційного капіталу [4, с. 9].

На вищезазначені характеристики української економіки сильно впливає нераціональний розподіл ПІІ

між галузями, що загрожує поглибленню дисбалансів товарних і фінансових ринків, консервацією неефективної структури виробництва, монополізацією окремих стратегічно важливих або соціально значущих сфер економіки, нераціональним використанням сировинно-ресурсної бази і виробничих потужностей.

За підсумками 2016 року найбільший обсяг ПІІ спрямований у фінансову і страхову діяльність (27 %), промисловість (25 %), гуртову і роздрібну торгівлю (15 %), інформаційні та телекомунікаційні технології (6 %). Найбільш надходження ПІІ 2017 року традиційно були спрямовані у фінансову і страхову діяльність (647,5 млн дол. США), промисловість (523,4 млн дол. США), гуртову та роздрібну торгівлю (178,4 млн дол. США) та операції з нерухомістю (117,9 млн дол. США) (рис. 6).

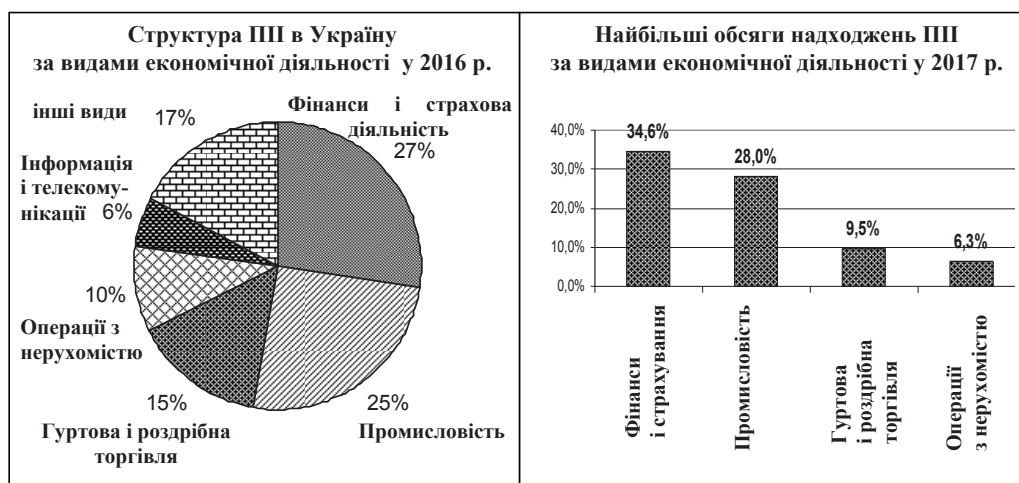

Рис. 6. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності

Примітка. Сформовано за даними Держстату України.

Фінансовий сектор є найбільш привабливим для зовнішнього інвестора завдяки вищим порівняно з європейськими країнами процентним ставками і значним темпам динаміки банківської діяльності. Іноземна присутність у вітчизняних фінансових установах із кожним роком зростає: за останні роки на український банківський ринок вийшли нові іноземні контрагенти, серед яких: «UniCredit» (Італія), «Reiffeisen» (Австрія), «BNP Paribas» (Франція), «Swedbank» (Швеція), «Erste» (Австрія).

При цьому варто зазначити низький стимулювальний вплив ПІІ на динаміку промисловості, становлення виробництв вищих п'ятого і шостого технологічних укладів, що свідчить про недостатнє використання потенціалу ПІІ в умовах поглиблення структурних диспропорцій української економіки. Так, за результатами досліджень особливостей інвестиційного процесу в Україні, вітчизняні дослідники акцентують увагу на інерційності моделі економічного зростання, що базується на використанні раніше створених виробничих потужностей при збільшенні зносу основних засобів, який досяг майже 75 % [5, с. 19]. Для поступового усунення деформацій структури вітчизняної економіки, у якій надмірне місце займає продукція галузей низького технологічного укладу (видобуток корисних копалин, чорна металургія, виробництво будівельних матеріалів та ін.), доцільно стимулювати інвестиції в наукомісткі галузі, пов'язані з мікроелектронікою, інформаційними технологіями тощо.

На сьогодні пріоритетними напрямками активізації іноземного інвестування повинно виступати як створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, так і забезпечення відповідності розподілу ПІІ стратегічним завданням економічного розвитку держави, що підвищить рівень привабливості України як системного об'єкта іноземного інвестування. Це потребує врегулювання таких протиріч взаємодії держави з іноземними інвесторами: між офіційно проголошеними потребами в інвестиціях і можливостями їх освоєння конкретними суб'єктами підприємницької діяльності; між макро- і мезорівнем загальнодержавної політики залучення зовнішніх інвестицій; між ефективними (з позиції іноземних інвесторів) напрямками інвестування і наявною номенклатурою вітчизняних інвестиційних проектів.

Розв'язання протиріч міжнародної інвестиційної взаємодії можливе на основі: поліпшення іміджу держави на світовій арені, забезпечення бездефіцитності бюджету, реалізації стратегії прискореного погашення зовнішнього боргу, поступової детінізації економіки, врегулювання законодавчих протиріч, досягнення збалансованості інтересів регіонів і держави в цілому, стимулювання конкуренції в галузях з метою підвищення їхньої привабливості для інвестицій, універсальна кредитних установ, стимулювання інвестиційної діяльності банків і розвитку фондового ринку.

Відповідно до основних макроекономічних цілей програми співробітництва з МВФ заплановане зменшення співвідношення державного боргу до ВВП до рівня 71 % у 2020 р. (з 90 % у 2017 р.) [6] і, головне, забезпечення сталого економічного зростання у дов-

гостроковому періоді з метою підвищення соціальних стандартів населення та можливості розраховуватися з боргами. Однак прогнози економічного зростання нашої економіки як від Фонду, так і від української влади є дуже помірними, що не дає можливості повною мірою оптимістично оцінювати розвиток економічної ситуації. Максимальне навантаження з виплати зовнішнього боргу припадає на 2019 рік, коли офіційний Київ має погасити близько 6,5 млрд дол., або близько 6 % від ВВП, що сприятиме відволіканню фінансових ресурсів і позначиться на уповільненні економічного зростання країни. Крім того, починаючи з 2020 року, Україна згідно з умовами реструктуризації зовнішнього приватного боргу, яку вона провела 2015-го, повинна сплачувати додаткові кошти приватним кредиторам більші, що вищими будуть темпи економічного зростання, а це лише посилить борговий зашморг і погіршить ситуацію зі зростанням [6].

Таким чином, на сьогодні прослідковується такий замкнений ланцюг: економічне зростання потребує інвестицій, а рівень їх залучення визначається потенціалом економічного зростання і його досягнутим рівнем. З огляду на це ключовим завданням виступає одночасна активізація іноземного інвестування та забезпечення цінової і фінансової стабілізації. Нині прямі іноземні інвестиції в нашу економіку становлять близько 2 % ВВП, що катастрофічно мало для прискорення економічного зростання в наступні роки. У свою чергу, зростання інвестицій у структурі ВВП, за оцінками МВФ, відбуватиметься дуже помірними темпами — 2—2,5% на рік протягом наступних шести років, що значно менше, ніж у країнах, з якими порівнюють Україну [6].

Урегулювання вищезазначених протиріч можливе на основі реального, а не декларативного поліпшення інвестиційного клімату, зменшення бюрократичних процедур, спрощення регуляторно-реєстраційних вимог і життя радикальних заходів щодо дієвого захисту інвестицій [7, с. 147]. Виходом із ситуації є розробка та імплементація раціональної інвестиційної концепції, яка забезпечить підвищення інвестиційної активності за наявності певних економічних передумов. Крім того, на сьогодні специфіка її формування значно залежить від масштабних детермінант зовнішнього впливу, які набувають глобального характеру і вимагають урахування не тільки національних інтересів, цілей і можливостей їх ресурсного забезпечення, а й специфічних параметрів розвитку світової економічної системи.

Основними напрямками активізації іноземного інвестування в економіку України є такі: збільшення частки ПІІ у реальний сектор економіки; спрощення системи отримання дозвільних документів і створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності; спрощення процедури реєстрації прав власності нерезидентами; залучення інвестицій на правах державно-приватного партнерства; вкладення залучених інвестиційних коштів на першочергові та пріоритетні проекти інвестиційного розвитку, запобігання тіньовому відпливові капіталу з країни. Залучення ПІІ в економіку України вимагає: зростання ди-

версифікації експорту в напрямі зростання частки високотехнологічної продукції; інституційний розвиток фінансової системи [7, с. 113] і фінансового простору [8, с. 22], які безпосередньо залежать від очікувань населення та інвесторів, так званого інституту довіри; зростання конкурентоспроможності вітчизняних галузей на міжнародному рівні.

Висновки. Результати дослідження дозволяють зазначити, що на сьогодні активізація іноземного інвестування в Україні повинні ґрунтуватися, перш за все, на ефективному розподілі інвестиційних ресур-

сів у галузі, які здатні забезпечити економіці вихід на постіндустріальний вектор структурних перетворень і стійку тенденцію до економічного зростання. Необхідною є зміна філософії щодо ролі держави в макроекономічних процесах у напрямі відмови від екзогенного впливу на економіку і процеси залучення зовнішнього фінансування до орієнтації на стратегічні цілі та довготермінову стабільність. Це дозволить гармонізувати інтереси як внутрішніх, так і зовнішніх економічних агентів на основі вдосконалення правового та інституційного регулювання.

Список використаної літератури

1. Україна піднялася у рейтингу інвестиційної привабливості [Електронний ресурс] // Слово і діло. — 2018. — 24 липня. — Режим доступу : <https://www.slovoidilo.ua/2018/07/24/novyna/ekonomika/ukrayina-pidnyalasya-rejtnhu-investytsijnoyi-pryvablyvosti>.
2. 2/3 прямих іноземних інвестицій в Україну у першому кварталі 2017 надійшли з офшорів [Електронний ресурс] // LB.ua. — 2017. — 30 червня. — Режим доступу : https://lb.ua/blog/numeral/370403_23_pryamih_inozemnih_investitsiy.
3. Названо країни, звідки у 2010—2017 роках Україна отримала \$7,9 млрд прямих інвестицій [Електронний ресурс] // AgroPolit.com. — 2018. — 20 липня. — Режим доступу : <https://agropolit.com/news/9127-krayini-zvidki-u-2010-2017-rokah-ukrayina-otrimala-79-mlrd-pryamih-investitsiy--nbu4>.
4. Дупай Р. М. Іноземні інвестиції в структурній модернізації економіки України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук / Р. М. Дупай. — Київ, 2015. — 19 с.
5. Навроцька Н. А. Глобальні детермінанти трансформації інвестиційного процесу : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук / Н. А. Навроцька. — Київ, 2015. — 34 с.
6. Петрик О. І. Низьке економічне зростання — головний виклик для економіки України [Електронний ресурс] // ZN,UA. — 2017. — Вип. 17. — 12 травня. — Режим доступу : https://dt.ua/macrolevel/nizke-ekonomichne-zrostannya-golovnyi-viklik-dlya-ekonomiki-ukrayini-242237_.html.
7. Тітаренко Г. Б. Інституційні чинники розвитку національної інноваційної системи України: проблеми методології / Г. Б. Тітаренко // Вісник СумДУ. — 2013. — № 1. — С. 110—115. — (Серія «Економіка»).
8. Марина А. С. Фінансова система України в умовах інтеграції до світового фінансового простору / А. С. Марина // Фінансовий простір. — 2013. — № 2 (10). — С. 19—23.

References:

1. Ukraina pidnialasya u reitynhu investytsiinoi pryvablyvosti [Ukraine has risen in the rating of investment attractiveness]. (2018, July 24). *Slovo i dilo — Word and deed*. Retrieved from <https://www.slovoidilo.ua/2018/07/24/novyna/ekonomika/ukrayina-pidnyalasya-rejtnhu-investytsijnoyi-pryvablyvosti> [in Ukrainian].
2. 2/3 priamykh inozemnykh investitsii v Ukrainu u pershomu kvartali 2017 nadiishly z ofshoriv [2/3 of foreign direct investment in Ukraine in the first quarter of 2017 came from offshore]. (2017, June 30). *Lb.ua*. Retrieved from https://lb.ua/blog/numeral/370403_23_pryamih_inozemnih_investitsiy [in Ukrainian].
3. Nazvano krainy, zvidky u 2010—2017 rokakh Ukraina otrymala \$7,9 mlrd priamykh investitsii [Named the country where in 2010—2017 Ukraine received \$ 7.9 billion of direct investment]. (2018, July 20). *AgroPolit.com*. Retrieved from <https://agropolit.com/news/9127-krayini-zvidki-u-2010-2017-rokah-ukrayina-otrimala-79-mlrd-pryamih-investitsiy--nbu4>.
4. Dupay, R. M. (2015). Inozemni investitsii v strukturnii modernizatsii ekonomiky Ukrainy [Foreign investments in the structural modernization of the economy of Ukraine]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Navrotska, N. A. (2015). Hlobalni determinanty transformatsii investytsiinoho protsesu [Global determinants of transformation of the investment process]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Petryk, O. I. (2017, May). Nyzke ekonomichne zrostannya — holovnyi vyklyk dlia ekonomiky Ukrainy [Low economic growth is a major challenge for Ukraine's economy]. *Dzerkalo tyzhnia — The mirror of the week*, 17. Retrieved from https://dt.ua/macrolevel/nizke-ekonomichne-zrostannya-golovniyviklik-dlya-ekonomiki-ukrayini-242237_.html [in Ukrainian].
7. Titarenko, G. B. (2013). Instytutsiini chynnyky rozvytku natsionalnoi innovatsiinoi systemy Ukrainy: problemy metodolohii [Institutional factors of development of the national innovation system of Ukraine: problems of methodology]. *Visnyk SumDU — Bulletin of the SSU*, 1, 110—115. Sumy: Sumy State University [in Ukrainian].
8. Marina, A. S. (2013). Finansova systema Ukrainy v umovakh intehtratsii do svitovoho finansovoho prostoru [Financial System of Ukraine in the Context of Integration into the World Financial Space]. *Finansovyi prostir — Financial Space*, 2 (10), 19—23 [in Ukrainian].